

A 5758.

830.

Arroteggeminne

kuida Tallinna Pea: Piiblikogodusse
ja abbi: kogodusste läbbi

pühhad kirjad

meie armsa Ma: rahwale on jäggatud.

Teine jäggo.

„Tulge wee jure feid, kannel jänno on
ja kannel ep olle rahha, tulge, ostke ja
sõge; et tulge, ostke ilma rahhata ja
ilma hinnata.” Jesaia 55, 1.

F. Pichk 1850.

Tallinnas 1849. 50.

Trükkitud Lindworsi kirjadega.

1850 — V. K. L. L. L.

Ist zu drucken erlaubt worden.
Im Namen der Civil-Oberverwaltung der Ostsee-Provinzen,
Gouvernements-Schuldirector Baron von Kossillon.
Gefsen.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38004

Minnawal aastal sai ühhe weikesse ramato läbbi teada antud, kuida pühhad kirjad Piibli-koggoduste läbbi meie Ma rahwale on jäggatud ja kui mitto nisuggust Piibli-koggodust meie maal on seätud. Kül igga mees, kes selle ramatofesse tähhele pan- nia melega luggenud, on moistnud, et helde Issand töeste rohke armoga sedda Piibli-koggoduste tööd ja noudmist on önnistanud. Sest mitto tuhhat ramatut on sanud müdud ja waestele ilma fingitud, nenda et need, kennel waimo nälga Sum- mala sanna järrele jo olli, omma nälga said kust- tada; ja mitto, kes ei Summala sannast egga omma hinge önnistusfest ei holinud ja kelle köht olli nende Summal, et mapeälsed asjad noudsid, on sest raskest ja hirmjast patto unnest ja waimo tuimussfest üllesärkanud ja hakkanud küesima: „mis pean ma teggema, et ma woiffin önjaks sada?“ ja sedda möda on nemmad ka hakkanud Issanda armoläbbi sedda ello sanna luggema ja armastama. Ja au ja tänno ja kitust olgo selle helde ja armolisese Is- sandale, et temma omma kallist tootust: „Mo sanna ei pea mitte tühjalt mo jure taggasi tullemä, waid teggema, mis mo mele pärrast on ja forda saatma,

miskpärrast ma sedda ollen läffitanud", ka meie kõrwa kuuldes ja silma nähhes on lastnud töeks miina. Sesamma tähhele panneminne finnitab meid ikka ueste jälle ses tundmisses, et Piibli-kog-godusjed ja nende tö ja murretseminne töeste Sum-mala mele pärrast on ja et temma neid on seks seädnud ja lastnud korda miina, et sellesinnatse ma-ilma würsti woimus saaks waimo walgusse ja töe sanna läbbi murtud, ja et ka neile, kes temma raudiffet ei tahha omma kaela peält ärraheita, saaks tunnistust tehtud sest Summala armust Jesusse Kristusse sees, mis ükspäinis nende hinged woib peästa ja lunnastada iggawesest huffatusjest: Kas nemmad sedda tunnistust wasto wötwad iggawes-jeks elluks, ehk ärrapölgawad iggawesjeks surmaks. Sest ühhegi mu sees ep olle önnistust ja ühtegi muud nimmet ei olle taewa al imminestele antud, kenne läbbi meie peame önsaks sama, kui agga Je-susse Kristusse nimmi, kidetud ja auustud igga-veste. Kristus on se te ja se tödde ja se ello, ja on tulnud otsima ja önsaks teggema, mis ärrakad-dunud on: sest et temma iggawest ärraleppitamist on leidnud omma pühha kalli werre läbbi.

Kui se nüüd nenda tössi on, kuidas siis woib ristiinnimesse armastus sedda nähha, et weel üks wend ehk ödde ilma Summala sanna ramatuta on, ja ta ei peaks mitte sowima, et keigewähhemast om-meti iggast maiast Summala sanna ramatuid olleks leida, nenda et iggäüks, kes sowib neid woiks lug-geda, olgo issa ehk emma ehk perrewannem, et ta kordki päwas omma lapsed Summala sanna jure woiks kofkofutjuda ja nende hinged selle iggawesse ello leiwaga rõmüstada. Ehk agga ütlete: kuidas se woimalik? Kust ni paljo ramatut sada? On neid tännini kül jo jäotud ja ni alwa hinnaga müüdud,

et neid alwemaks ennam ei woi tehha, et pollegi pal-
 jas pabber maksetud. Luggege järrele, mis muld-
 ses ramatus Piibli-koggoduste hakkamisest sai ööl-
 dud, et üks ainus wagga Inglisma firriko õppetaja
 sedda suurt tööd julges peale hakkata, ja tulletage
 mele, et sel aastal 1812, kui Peterburri linnas es-
 simeest Piibli-koggodust seati ja pärrast ka Tallin-
 nas, suur Prantsusse Ma Keiser Napoleon meie
 Wenne riki wõjato sure sõa wäe hulgaga tulli ja ka
 Moskwa linna ärrapõlletas, et näitis nago peaks
 temma wäggi keik ärrawoitma. Agga wata, suur
 Prantsusse Keiser sai ärrawoitud, temma sõa wäed
 said surmatud, temma isse on ammo jo ärrasurnud, et ep
 olle temmast ennam middagi. Agga need Piibli-
 koggodused, mis üks mees Issanda nimmel hak-
 kas, on tänapäwani ja keikis mailma jäus ja Ma
 kondades, ja ifka kaswamas, et ifka jure tulleswad.
 Keiser Napoleon olli Jehowa Summala käes kar-
 ristamise witsaks, misga temma mailma rahwast
 nende uskmatta ja Summala kartmatta ello pärrast
 karristas, agga Piibli-koggoduste läbbi on Issand
 meid õnnistanud ja omma armo hallikad meile lahti
 teinud keikis paikus, et keik, rikkad ja waesed, nõred
 ja wannad, mehhed ja naesed tullesid ühtlase ja
 kustutaksid omma jänno rõõmsaste.

Ja ärgo möttelgo ükski, et se olleks nisamma
 hea, kui wõttaks üks wagga rikkas inimenne sedda
 nou ja lassets keige omma warra eest pühha kirja
 ramatuid walmistada ja neid rahwa kätte murret-
 sedita, nenda et ep olleks tarwis Piibli-koggodusfi
 seada egga rahha ühbe ja teise käest korjata ja sedda
 wiffi ramato trüffimist toimetada. Issand ep olle
 mitte ni waene, et temmal olleks meie koppikad tar-
 wis: Keige mailma kuld ja hõbbe ja warra on
 temma pärralt; egga polle temma ka mitte ni jouto,

et temmal innimeste abbi tarwis olleks: kui ta rägib, siis se sünnib, ja kui temma kässib, siis se seisab walmis. Agga se on üllesrääkimatta suur arm, et Jummal meid alwad ja waesed lomad ka omma tööle tarwitab ja kutsub, et temma sedda sallib, et ka meie selle piskoga, mis temma käest olleme saanud, omma wendadele abbiks woime olla. Ja meie peame se eest tänuama ja sedda sureks auuks pidama, kui meie ommad koppitad kofkopannes Piiblikoggodussese ommad andid woime sata. Agga meie peame sedda ka tähhele pannema, et waimolik ossasaminne wägga kallis asji on, mis läbbi iggaüks ärkand hing ommas uskus ja armastusjes saab kinnitud. Se ossasaminne kaswab röömsaste, kui innimesjed ühhel noul selle peäle hakkawad, mis nende melest armas ja tarwilinne on, ja saab ka sureks waimo ärratamisjeks ja armastusse kinnitamisjeks neile, kes teiste heldusse läbbi omma hinge häddas sawad aidatud ja rõmustud. Sepärrast on tarwis, et abbi-koggodussji seätakse, kuhho igga Jummalale sanna armastaja omma armastusse anni woib tua ja ei pea kartma sedda wägga nattokesse ollwad, waid möttelge selle weringi peäle, mis waene lefknaene ohwri rahha kirsto panni ja kuidas Issand ütles: „sesinnane waene lefknaene on ennam kui keif muud sisse pannud. Sest need siinatjed keif on ommast surest warrandusjest sissepannud Jummalale anniks, agga sesinnane on ommast waesusjest keif toidust, mis temmal olli, sisse pannud.“ Ja kui peaks ka üks kihheltond ollema, kus igga ühhel jo pühha kirja kül on, et ep olleks ennam tarwis neid noutada: siis ärgo unustago need mitte ärra, et nemmad teiste kulloga need ramatud saanud, waid tasjugo nüüd teistele jälle sedda head, mis neile on eune sowitud. Sest armastus ei wata

elle peäle, mis omma on, waid selle peäle, mis
seise omma on; armastus ei wässi ial ärra, waid
totšib, kuidas ta teistele woib abbiks olla. Minna
küssin sind, armas luggeja, ons sul ka pühha kirja
ramatut? Kas sa loed sedda ka? Kas sa sedda Jum-
mala sanna ka armastad? Ja kui sa selle peäle
woid römoga wastada: Jah, Jummal olgo tänna-
tud! siis küssin minna sind weel: mis sa olled ka
teinud, et olleksid woinud omma poolt aidata, et ka
teised sedda head olleksid kätte sanud? Se rööm,
mis sinno südda Jummal sanna luggemisest tun-
neb, se teädminne, et neid ni paljo on, kennel ep
olle weel Jummal sanna ramatut, ja neid weel
paljo ennam, kes sedda sanna ei tunne egga ar-
masta, waid on patto pimmedusses ja süddame
holetusses wörgatud: se tähhele panneminne peab
sind sundima palwele, et Issand isse armoga neid
pimmedaid walgustaks ja neid julgid õppetaks hinge
waesusse pärrast kartma ja wärrisema; agga se täh-
hele panneminne peab sind ka sundima, et omma
kät lahti teed ja annad omma poolt ka andi pühha
kirja lautamisse tarwis, ilma sest luggopiddamatta,
kas sinno and rohke ehk kassin on: kui agga sinno
palwe ja Issanda õnnistaminne seal jures on.
Sest wata, kui hästi innimeste armastusse tö forda
lähhäb, kui Jummal sedda õnnistab! Sedda näme
selgeste sest, mis möda läinud aastaga Piibli-kog-
goduste läbbi meie Maal on tehtud, kui paljo rahha
on armastusse polest kokkopandud ja kui mitto pühha
kirja on wälja jäutud.

Minnewa aastase ramatokesse seest olli lugge-
da, et meie Gestimaal on 22 Piibli-koggodust, kes
Talliina Pea-koggodussega seltsis tööd tewad. Tän-
nawo woib römoga teada anda, et kolm Piibli-
koggodust on jure tulnud, Nissi, Wiggala ja Jõhwi

kihhelkonnas, ja et ka Kullama Piibli-koggodus nore kirriko õppetaja ja koggodusse sowimissaga ueste lubbanud hakkata. Reist polle meil se kord weel muud ühtegi nimmetada, sest et alles hakkatusses on, et kül Jõhwi kihhelkonnas 28 leikusse ku päwal essiminne Piibli-pühha on pühhitsetud, nenda kui ka Kullama Piibli-koggodus sowib tännawo weel ni suggust Piibli-koggodusse pühha pühhitseta. Ja sedda on ka mitto kord nähtud, et sel wiisil rahwas keige enneminne arro saab sest, mis Piibli-koggodusse tö ja sowiminne on. Audko siis helde Issand isse armust, et se hea nou woiks temma auuks ja mitme hinge ärratamisseks korda miina. Teiste Piibli-koggoduste tö tunnistab selgeste ülles, et nende noudminne ep olle asjata olnud, et Issand isse sedda on õnnistanud. Hakkame siis järgi möda iggaühhest koggodussest teada andma, mis möda läinud aasta aial on sündinud.

1) Rappla kihhelkonna Piibli-koggoduss-est on müdud: 20 täit Piibelt, 33 uut Testamenti ja 1 Laweti lauloramata. Piibli-koggodusse pühhal said 10 täit Piibelt ja 25 uut Testamenti waesematte koggodusse liikmetele kingitud. Rahha on sisse tulnud:

Piibli pühhal	29 rubl. 39 $\frac{1}{4}$ kop. hõb.
Ärramüdüd ramatude eest	34 — 85 — —
Piibli-koggodusse liikmed pan-	
nid kokko	2 — 30 — —
Korjamisse laekas olli	5 — 10 $\frac{1}{2}$ — —
Wümsest arro teggemiss-est olli	
järrele jänud	24 — 87 $\frac{1}{2}$ — —

96 rubl. 52 $\frac{1}{4}$ kop. hõb.

Ramatude eest sai wälja antud	48 rubl. 20 kop. hõb.
Piibli pühha laulude ja pisso- keste ramatude eest	14 — 75 — —
Talliinna Pea = Piiblikoggodus= sele sadeti	15 — — — —
Järrele jäänud rahha	18 — 57 $\frac{1}{4}$ — —
	<hr/>
	96 rubl. 52 $\frac{1}{4}$ kop. hõb.

Liggi 70 uut Testamenti olli innimeste käes luggeda, mis neile laenuks olli antud, ja on üllepea weel järrele: 127 Testamenti ja 3 Laweti laulo ramatud. Neist said tännawo Piibli pühhal 15 Testamenti altari ees ärrakingitud. Need ramatud, mis laenuks on wäljaantud, peawad igga aasta Piibli aial jälle sama nähha todud, et saaks teada, kuidas ramatud on petud ja prugitud, ja et saaks jälle mele tulletatud, et agga laenuks ollid antud ja ei mitte kingitud.

2) Kosse kihhelkonna Piibli-koggodusfes on 43 liikmet, kes lubbanud igga aasta omma armastusse ande maksta, ja sai teisel Kristusse tulemisse pühhal Piibli-koggodusse pühha esimest korda pühhitsetud, ja et kül ilm wägga pahha olli, siiski on paljo rahwast kokkotulnud ja olli wägga armas Summala sannast ossawõtminne tunda. Seal on 4 täit Piibelt ja 33 uut Testamenti ärramüüdud ja 5 Piibelt ja 22 uut Testamenti kingitud: agga 51 rub. 82 kop. hõb. on sisse tulnud, ja neist jälle 43 rub. 45 kop. wäljaantud, nenda et weel 8 rub. 37 kop. taggawarraks järrele jäänud.

3) Jürri kihhelkonnas olli üks waene lefknaene essimenne, kes omma armastusse andi Piibli-koggodusse tarwidusfeks töi, ütteldes, et esfiotja ka keigetargemad mehhed sest asjast ei sanud arwo. Müüd on sel Piibli-koggodusfel 15 liikmet, kes igga aasta omma ande towad, ja nende hul-

kas ka monneb, kellest ei woinud lota, et sedda asja nenda piddid armastama. Jessand üksi tunneb inimeste süddamed ja temma kánab neid kui wee soned. 20 rub. 60 kop. hóbbe rahha on sisse tulnud; sest on 12 rub. Tallinna Pea = Piiblikoggodusse kätte láffitud, ja 8 rub. 60 kop. omma tarwidusjeks hoitud. 7 Piibelt ja 22 uut Testamenti on jántud, et nüüd 300 perre ja 200 sauna kohtadest 116 Piibelt ja 250 uut Testamenti on leida. 9 Neári kuu páwal sai essimenne Piiblikoggodusse pühha Jürri kirrifus pühhititud ja selle rahwa hulgale, mis kokko tulnud, Summala sama warrast ja tarwidusjests rágitud, kuidas sedda viete Summala mele párrast tulleb pruftida.

4) Simona kihhelkonna Piiblikoggodusse pühha sai mullo 26 Mihkle ku páwal pühhitetud, ja sel korral sai kahhe ue kirrifowöörmündrile táit Piibelt kingitud selle sowimissjega, et ka kirrifowöörmündrid isjeárranis peaksid heaks öppetusse márgiks keige kihhelkonnale ollema ja teisi maenitsema, sagedaste ja holega Summala sanna luggeda. Se párrast antakse ka igga luggeja parile sedda head nou, et omma uut ello Summala sanna járrele seaksid ja se tarwis ka Piibelt ennestele murretsesid. Laste loetamisse jures on ka 8 Laweti laulo ramatut neile meleheaks kingitud, kes keigesurema holega ramato luggemist ja katekismusse peatúkkid öppinud. 27 Piibelt ja 55 uut Testamenti ja 4 Laweti lauloramatut on árramüdüd, 2 Piibelt, 2 uut Testamenti ja 8 Laweti lauloramatut on árrakingitud. 96 rub. 21 kop. on sisse tulnud, 70 rub. 90 kop. wáljaantud, ja 25 rub. 31 kop. on weel járrele jánud.

5) Rakwerre Piiblikoggodus on selle möda láinud aasta sees 22 táit Piibelt ja 116 Tes-

tamenti muist münud, muist kinginud, nenda et nüüd mitte üksi talloperredest, waid ka ennamiist iggast faunast Pühha kirja ramatut leida on. Et jo firriko torni ehhitamisse ja firriko kella ümberwallamisse tarwis kihhelkonnast sai rahha korjatud: siis ei olnud woimalik Piibli pühha pühhitseada ja ei tulnud enam kui 8 rub. hõb. Piibli-koggodusse tarwidusseks sisse.

6) Maarja kihhelkonna Piibli-koggodusse poolt on 10 rub. hõbbe Tallinna Pea-Piibli-koggodusse kätte sadetud, agga muud arroteggemist ep olle tännini mitte teada antud, nisammoti 7) Peetri, 8) Türrri ja 9) Terwa Jani kihhelkonnast polle ühtegi kuulda olnud.

10) Koiro kihhelkonnas pühhitseti 17. Oktobri kuu päwal minnewal aastal Piibli pühha ja et ilm kül wägga rop olli, süiski tulli hulk rahwast kokko, Jummalafanna kuulma, ja wõtsid rõmoga neid pissefesse ramatofesse osta, mis Piibli-koggoduste arroteggemist teada andsid. Müdud on 36 Piibelt ja 24 Test. agga ärrakingitud 50 Test. Rahha on sisse tulnud 76 rub. 38 kop.; sest sai 55 rub. 85 kop. wäljaantud ja 20 rub. 53 kop. Tallinna Pea-Piibli-koggodusse kätte sadetud.

11) Ambla kihhelkonna Piibli-koggodus ei sanud sel aastal Piibli pühha pühhitseada, sellegi pärrast on 38 Piibelt ja 55 uut Testamenti ärramüdüd, ja 1 Piibel ja 7 Testamenti ärrakingitud. Rahha olli järrel 58 rub. 8 kop.; sest sai 27 rub. 50 kop. wäljaantud, ja 28 rub. 58 kop. on weel ülle jänud. Et jo kül paljo ramatut kihhelkonna rahwa kätte on muretsetud: süiski neid tahhetakse ikka weel ni jaggedaste, et Joulo ümber 16 täit Piibelt telliti.

12) Lihhola ja 13) Kirrewerre kihhelkonnades on 23 hinge, kes igga aasta omma andi Piibli-

Koggodusse tarwidusseks andwad. Üks moisa tüdruk andnud 3 rub. hõb. korraga! oh et se and ka Issanda käes palju wagiks! 12 Piibelt ja 30 Testamenti on ärramüdüd. 45 rub. 14 kop. neil olli ja sest on 3 rub. 65 kop. wälja antud, ja 41 rub. 49 kop. on siis weel üllejäänud. Piibli-koggodus wõtnud sedda nou, igga luggeja lapsese, mis lerist lahti saab, testamenti ramato pole hinnaga ja igga parirahwale, kes abbiellusse heitwad, täit sure trüf-figa Piibli ramato rubla hõbbedaga lubbada ja nende nimmed ja laste nimmed sisse kirjutada, et nisugused ramatud rahwa melest öiete wägga armsaks peaksid minnema.

14) Karruse kihhelkonna Piibli-koggodusel on 46 liikmet, kes igga aasta omma andi maksawad, ja korjati 52 rub. 57½ kop. hõbbe, ja anti sest wälja 38 rub. 7½ kop., et weel 14 rub. 50 kop. ülle jäänud. Ärramüdüd on 6 täit Piibelt, 27 Testamenti ja 3 Laweti lauloramatum. Ja tänno Issandale, et temma wäggen arm pühha Sannale ka maad saatnud. Üks tüttarlaps, kes enne ka muid pissokessi ramatumid olli luggenu, ei tahtnud pärrast ennam muud kui agga uest Testamentist luggeda, et se temma melest keigearmsam ja keigetullusam temma waimo jahhutamas olli. Oh sedda önnist tundmist! Teine tüttarlaps, kes leri aial täit Piibelt olli sanud ja sedda ramato igga-pääw omma hinge kasjaks luggenu, tunnistas weel surma wodi peäl, et kül heal meel surreks, sest et läh-häb omma önnisteggia jure; agga sedda temma weel kahhetse, et ei pidand omma armsa Piibli ramato sama kasa wõtta. Kui õppetaja se peale ütles: egga juhatajat polle ennam tarwis, kui sa Issanda jure saad: siis hakkas temma silma näggo pühhas römus ja önsas tännamiseses hülgama.

Ja teisel päeval läks temma hing Issanda rahho sisse.

15) Martna Kihhelkonna Piiblikogodusel on 16 liikmet, kes igga aasta omma lubbatud andi makswad, ja korjati 30 rub. 21½ kop., ja sest rahhast sai 29 rub. 48 kop. wälja antud ja 73½ kop. jäi weel järrele. Arramüdüd said 23 Piibelt ja 4 Testamenti, agga 1 Piibel ja 1 Testament ärrakingitud. Kui armas Jummalala sanna selle melest on, kel waimo nälga on, tunneme sest, et üks poolpimme innime ramato ostis, ja teine poolpimme üht ennessele, teist sõbrale wöttis. Käl armas luggu, kui se tössine walgus pimmedatele paistab ja need walgustab.

16) Niggola, 17) Hapsalolinna ja 19) Noarootsi kihhelkonna Piiblikogodusjed polle sest aastast ühtegi teada annud, 20) Kullama Piiblikogodus hakkas agga wast selle leikusse ku sees ueste.

21) Riddala kihhelkonna Piiblikogodus juttustab ommast hakkatussest nenda: 1830 kui õppetaja kirriko peale hakkas, ep olnud kihhelkonnast ennam kut 60 täit Piibelt ja 100 Testamenti leida, ja rahwas kehwad, et ei joudnud täie himmoga ramatud osta. 1839 sai õppetaja 100 Testamenti, mis 50 kop. hõbbedaga wois ärramüä; ja se hind olli rahwa melest ni alw ja nende himmo ramato järrele ni suur, et pühhapääw hommiko, enne kui õppetaja kogodussele sedda sai teada annud, jo keik ramatud said ärrawitud, et paljo weel ilma jäid. Selsammal aastal said weel 200 ramatud murretsetud ja nenda sammoti pea ärrawidud. Sel wiisil näggi rahwas selgeste, mis suurt kasso Piiblikogodusste tö sadab, ja wötsid rõmoga sedda sowimist wasto, et ka ommas kihhelkonnas Piiblikogodusst seaksid, ja 45 hinge lubbasid igga aasta omma an-

di maksta. Se uus Piiblifoggodus heitis Hapsalo liina Pea=Piiblifoggodusse jeltsi. Sest aiast on nüüd 112 täit Piibelt ja liggi 600 uut Testamenti wäljaantud, nenda et nüüd 382 tallo ja 406 wabat maiades üllepea 172 täit Piibelt ja 1000 Testamenti on, ja on siis arro maia leida, kus ep olleks Summala sanna ramatut ollemas. Wiimsel Piiblipühhal wöttis Riddala Piiblifoggodus sedda nou, Tallinna Pea=Piiblifoggodusse jeltsi heita, sest et muidogi feik ramatud, mis müdi, Tallinnast said todud.

22) Põh haleppe kihhelkonna Piiblifoggodusse rahha warrandus olli 81 rub. 1 kop., sest sai wälja antud 65 rub. 5 kop. ja jäiwad 15 rub. 96 kop. weel järrele. Se on wägga armas luggeda, mis õppetaja omma Piiblifoggodusse tööst kirjotab. Reige ennam tidab temma sedda prufi heaks, ramatud rahwa kätte laenuks anda, kui kegi ei ja ramato hinda wälja maksta, agga iggaühhel on ka se kõwwa käst, et igga Piiblipühhal omma laenatud ramato jälle peab näitma. Ja on wägga halle nähha, kui liggi 70 inimest altari ümber seiswad, iggaühhel ramat keigeparrema rätiko sisse mässitud kaenlas, et woiks sedda seatud wiisil õppetajale nähha tua; ja monni ramat on ni wägga katkend, et wassega ehk naelaga pididi parrandud sama: kust selgeste nähha, et ramat ei seisnud asjata firstus, waid allati käes olnud. Monni luggeja korjab siis mitto aastat omma rahha koppikast, et saaks isji ramato osta; ja se on siis paljo parrem, kui et temma sedda rahha ehk mu wiisil olleks raiskanud; ja mis surem ja parrem kasso woib rahhast ja ramatust olla, kui et sedda hinge kassuks saab fullitud. Ja nenda saab ka igga maia wannemale, ka wooraft kihhelkonnast, Testamenti kingitud, kui ta lubab, sedda ramato omma laste ja perrega iggapäaw

luggeda, et feif sest kasso saaksid. Tulli kord õppetaja wasto üks lefnaene, kes jo 16 wersta läbbi mudda ja wihmaga olli käinud, ja pallus halledaste, et õppetaja ostaks sedda paela, mis temma käes müa olli. Õppetaja hakkas temmaga jutto aiama ja kulis temma suust, kuidas temma õnneks arwas, et üks rätsep olli nelli sülda paela ostnud ja üks hallastaja naene tükki leiba annud, mis temma omma poia kolme wäetima lapsesele pididi wima, kelle emma jo surnud ja kes nüüd temma toitja on, sest et isä teomees on ja ei ja ühtegi laste eest muretseda. Õppetaja kulas järrele, kas naene ka pididi ostam aluggeda? Jah kül — agga kül on jo kawa, et ei sanud luggeda. — Miks mitte? ehk silma selletus on jo kassin? Ei mitte, waid silmad selletawad weel kül: agga parrago, se ainus ramat, mis naesel olnud, üks wanna laulorammat, olli jo mitto aasta eest — ärrawarrastud! Kül sai naene rõõmsaks ja läks tännades omma teed, kui temmale Testament sai kingitud, et temma jälle wois luggeda.

Kui mitto waest santi käib ühhest maiast teise ja kerjawad, kust pallokest saaksid ja kõhto täidaksid. Ja nemmad loewad kül, agga kõhho pärrast, mitte hinge kassuks: sest südda ei tea egga sa ossa sest, mis su loeb. Oh mis suur kahjo, kui ni mitto hinge, kedda armas Jesus ka on lunnastanud omma pühha kalli werrega, nenda ei õppi tedda tundma egga armastama. Kas siis ei peaks igga risttiimuimesse kohhus ollema, järrele kulata, kas sant ka ostab luggeda, kas himmustaks ka ramato sada? Ja kül olleks siis ka Piiblikoggodus walmis, igga tössise näljatsele sedda iggawest ello leiba murdma, ja jaggama, et hinge nälg saaks täidetud. Ja et se woiks sündida, et Piiblikoggodusel olleks sedda jou-

do, ni paljo ramatut ilma hinnata ärraanda: selle jure peab igga ristiinnimenne, kes polle paljas nimme kandja, waid ka teab, mis se rist tähhendab, mis pärrast tedda risti inimesseks nimmetakse, omma joudo ja armastust möda abbiks ollema. Ja se pärrast on tarwis, et mitte üksi Piiblikoggodusfi saab seätud, waid igga tössine ristiinnimenne peab ka isse Piiblikoggodusse liikmeks heitma, et temma olleks kui oksoke selle hea pu külges, mis head wilja sadab Jummalala rigi kaswatamiseses ja temma pühha sanna lautamiseses. Sedda teab jo iggaüks, et üksit süsfi pea kustub, ja mis üks ei joua teha, sedda sawad mitto, kes ühhel noul on, pea tehtud, ja isseärranis, kui nemmad Issanda Jesusse kalli tootuste peäle: „kussa kaks ehk kolm ühhel noul on, seäl ollen minna keft nende seas“, temma pühha nimmel ja temma auuks ja temma armastuseses ühte nousse heitwad.

Sepärrast küsün minna sind, armas luggeja, kas sinno liggidal on ka Piiblikoggodust? Kas sa olled isse ka Piiblikoggodusse life? Pallun sind wägga: ärra jätta sedda asja mitte nendasammoti, ärra unnusta mitte, et Piiblikoggodused on Issandast tännini wägga rohke armoga önnistud, nenda et julgeste woime lota, neid Issanda mele pärrast ollewad. Ärra panne sedda mitte raskeks, kui sowitakse, et ka sinna ommast pistust armastusse andi tooksid iggawesse kasso peäle; ärra pea sedda alwaks, kui sa teistega ühhel noul omma Jummalala armastust ülles näitad ei mitte üksi sanna ja kelega, waid töega ja teoga. Amen, nenda sündko se!